

VALMYNDIGHETENS MANUALER

Valmyndigheten 764: utg. 4, juni 2020

Länsstyrelsens och valnämndens arbete med valgeografi och mandat

Innehåll	
1. Kalender 2021-2022	3
2. Inledande om statistik över röstberättigade GIS-kartor med röstberättigade per fastighet	4
3. Valgeografin - inledande definitioner	5
4. Valområde, totalt antal mandat och ersättarkvot	6
4.1 Ansvariga	
4.2 Beskrivning	
4.3 Gör så här	
5. Valkretsar och mandat per valkrets	8
5.1 Ansvariga	
5.2 Beskrivning	
5.3.1 Gör så här med valkretsar	
5.3.2 Gör så här med valkretsmandat	
6. Valdistrikt	10
6.1 Ansvariga	
6.2 Beskrivning	
6.3 Gör så här	
7. Fastigheter	14
7.1 Ansvariga	
7.2 Beskrivning	
7.3 Gör så här	
8. "Placeringsdistrikt"	16
8.1 Ansvariga	
8.2 Beskrivning	
8.3 Gör så här	
9. "Uppsamlingsdistrikt"	17
9.1 Ansvariga	
9.2 Beskrivning	
10. Vad gäller vid omval och extra val?	18
10.1 Ansvariga	
10.2 Beskrivning	
10.3 Gör så här	
Bilaga 1: Underlag till beslut om valdistriktsändringar	19

Om den här manualen

Denna manual riktar sig till både kommunerna och till länsstyrelserna och gäller för valen 2022. I varje kapitel finns följande avsnitt: Ansvariga, Beskrivning och Gör så här.

Med kommunallagen avses SFS 1991:900 och med vallagen avses SFS 2005:837. SFS-numren skrivs inte ut i löptext.

Symboler i marginalen

Hänvisning
till lag

Arbete ska
utföras i
Valid

Viktigt
datum

Se
information
i bilaga

1. Kalender 2021-2022

Datum		Lag	Sid
2021			
Februari	Valmyndigheten hanterar fastigheter i Valid.		14-15
Mars	Valmyndigheten sammanställer statistik över antalet röstberättigade per valområde, valkrets och valdistrikt.	KL 5 kap 2 §	4, 13
31 oktober	Sista dag för kommunfullmäktige att besluta om ändrad indelning i valkretsar inför valet 2022. För att beslutet ska gälla ska det vara fastställt av länsstyrelsen.	VL 4 kap. 13 §	8-9
	Sista dag för regionfullmäktige att besluta om ändrad indelning i valkretsar inför valet 2022. För att beslutet ska gälla ska det vara fastställt av länsstyrelsen.	VL 4 kap. 8 §	8-9
1 december	Sista dag för länsstyrelsen att besluta om kommunfullmäktiges förslag om ändrad indelning i valdistrikt.	VL 4 kap. 18 §	10-13
2022			
Januari-februari	Länsstyrelsen ska senast ha gått igenom placeringsdistrikten.		16
28 februari	Sista dag för kommun- och regionfullmäktige att fatta beslut om ändringar av totalt antal mandat i valområdet.	KL 5 kap. 3 §	6-7
	Sista dag för kommunfullmäktige att besluta om ändringar av ersättarkvoten. Länsstyrelsen underrättas omedelbart.	KL 5 kap. 4 §	7
Februari	Länsstyrelsen hanterar fastigheter i Valid.		14-15
Mars	Valmyndigheten sammanställer statistik över antalet röstberättigade per valområde, valkrets och valdistrikt.	VL 4 kap 1 § VL 6 kap 8 §	4
30 april	Sista dag för Valmyndigheten att fatta beslut om fördelning av fasta mandat mellan riksdagsvalkretsar.	VL 4 kap. 3 §	9
	Sista dag för länsstyrelsen att fatta beslut om fördelning av fasta mandat mellan kommun- och regionvalkretsar.	VL 4 kap. 10 § VL 4 kap. 15 §	8-9
Augusti	Länsstyrelsen hanterar fastigheter i Valid.		14-15
11 september	Val till riksdag, kommun- och regionfullmäktige.		

VL = Vallagen
KL = Kommunallagen

Samordning

Kommunen och länsstyrelsen bör ha en dialog om när kommunen planerar att vara färdig med valkretsar och valdistrikt. Även om sista dag är 1 december för länsstyrelsen att fatta beslut om valdistrikt kan det göras tidigare om kommunen kommer in med sitt förslag tidigare.

Kommunen ska granska sina valdistrikt i god tid innan den 1 december året före valåret. Tänk på att om valdistrikten ändras kan också valkretsarna behöva ändras.

2. Inledande om statistik över röstberättigade

Valmyndigheten tar fram statistik över antal röstberättigade per valområde, valkrets och valdistrikt vid tre tillfällen inför valen 2022:

- **1 mars 2021:** Statistiken används enligt 4 kap. 12 § vallagen som underlag för kommun- och regionfullmäktiges beslut om valkretsindelning. Enligt 5 kap. 1 § kommunallagen används statistiken som underlag till kommun- och regionfullmäktiges beslut om antal mandat för valområdet. Statistiken kan även användas som underlag till länsstyrelsens beslut om valdistriktsindelning.

- **1 mars 2022:** Statistiken används enligt 4 kap. 1 § vallagen som underlag vid Valmyndighetens beslut om fördelning av fasta mandat mellan riksdagsvalkretsarna och vid länsstyrelsens beslut om fördelning av fasta mandat mellan kommun- och regionvalkretsar.

- **Kvalifikationsdag för rösträtt (30 dagar före respektive valdag):** Uppgifterna tas fram enligt 5 kap. 1 § vallagen för Valmyndighetens arbete med att framställa röstlängder med alla röstberättigade.

Observera att statistiken som tas fram den 1 mars speglar förhållandena för de röstberättigade just vid det tillfället, det är inte en prognos för vad som kommer gälla för den riktiga valdagen.

Statistiken presenteras på www.val.se.

GIS-kartor med röstberättigade per fastighet

Efter statistikframställningen året före valåret skapar Valmyndigheten GIS-kartor med fastighetspunkter, där uppgifter om antal röstberättigade per fastighet och koordinater finns med. Dessa publiceras i Valid för att hjälpa kommuner och länsstyrelser i arbetet med valdistrikt och valkretsar året innan valåret, se vidare i kap. 5, 6 och 7.

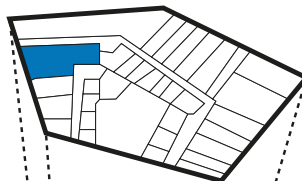
Eftersom GIS-kartorna med röstberättigade anses utgöra personregister omfattas de av särskilda regler i fråga om utlämnande och handhavande.

3. Valgeografin - inledande definitioner

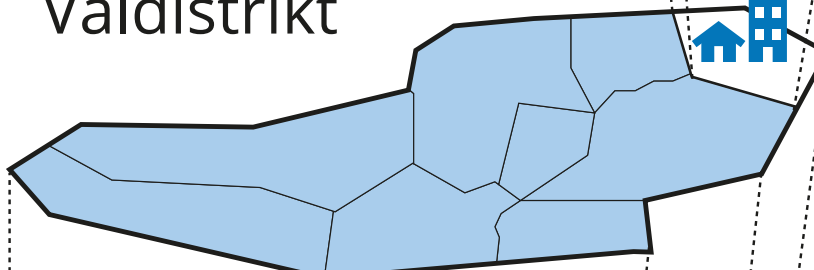
Valgeografin har fyra nivåer. På den översta nivån finns valområdet som är hela det område som valet gäller, t.ex. en kommun. Valområdet är sedan indelat i valkretsar och det är för valkretsarna som det väljs ledamöter. Valkretsarna är i sin tur indelade i valdistrikt, med en vallokal per valdistrikt. Valdistriktet består av ett antal fastigheter och det är på fastigheterna som röstberättigade personer är folkbokförda.

Fastigheter

Lövruskan 12:1
3 röstberättigade

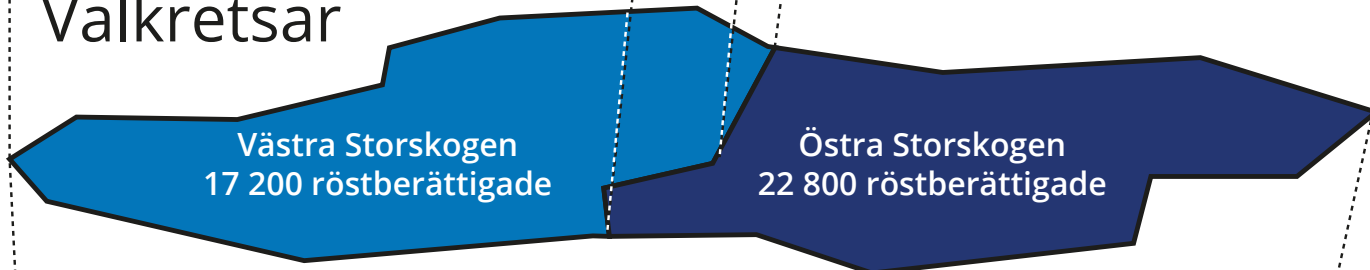

Valdistrikt

Valby Ö
1 800 röstberättigade

Valkretsar

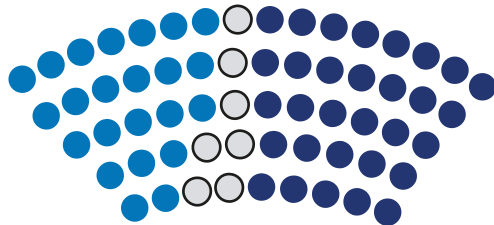
Västra Storskogen
17 200 röstberättigade

Östra Storskogen
22 800 röstberättigade

Valområde

Totalt 61 mandat

- 23 valkretsmandat
- 31 valkretsmandat
- 7 utjämningsmandat

Storskogens kommun
40 000 röstberättigade

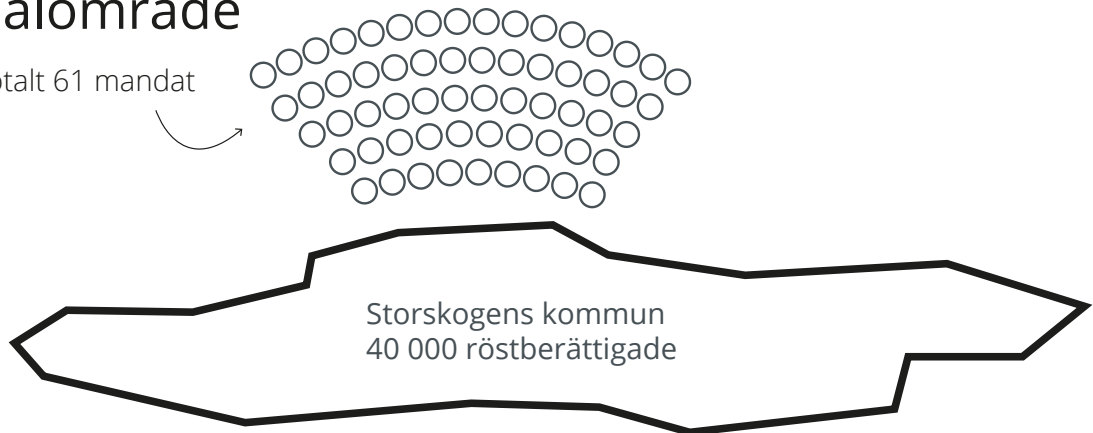

4. Valområde, totalt antal mandat och ersättarkvot

Valområdet är det område inom vilket ett val ska hållas. Det kan vara en kommun, region eller hela landet. För varje valområde bestäms ett totalt antal mandat som ska tillsättas.

Valområde

Totalt 61 mandat

4.1 Ansvariga

- Kommun- och regionfullmäktige beslutar om totalt antal mandat. Även Europaparlamentet och riksdagen fattar beslut om detta.
- Kommunfullmäktige beslutar om andel ersättare som ska utses.
- Valnämnden och länsstyrelsen uppdaterar i Valid.

4.2 Beskrivning

Valområdenas geografiska utformning är relativt statiska till sin natur, dvs. de ändras inte så ofta. Däremot kan det tillkomma valområden t.ex. när en ny kommun bildas eller gränser mellan kommuner justeras. Beslut om ändringar i valområdena, t.ex. nya kommuner, fattas av riksdagen. Ändringar av det totala antal mandat i riksdagen är en grundlagsändring och kräver två riksdagsbeslut.

Vid val till riksdagen är valområdets totala antal mandat fastställt i 3 kap. 2 § regeringsformen. Vid region- och kommunfullmäktigval fastställs det totala antalet mandat av respektive fullmäktige. Antal mandat i Europaparlamentet fastställs av Europaparlamentet.

Det totala antalet mandat i kommun- och regionfullmäktige ska vara inom de ramar som fastställs i 5 kap. 1 § kommunallagen. Där framgår att antalet mandat ska vara ett udda antal och att antalet mandat beror på antalet röstberättigade (baserat på statistik från den 1 mars året före valåret) i valområdet, enligt följande:

Antal mandat	Kommun röstberättigade
Minst 21	Upp till 8 000
Minst 31	8 001 – 16 000
Minst 41	16 001 – 24 000
Minst 51	24 001 – 36 000
Minst 61	Över 36 000
Minst 101	Stockholms kommun

Antal mandat	Region röstberättigade
Minst 31	Upp till 140 000
Minst 51	140 001 – 200 000
Minst 71	200 001 – 300 000
Minst 101	Över 300 000

Ersättare

Kommunfullmäktige kan enligt 5 kap. 4 § kommunallagen besluta om ersättarkvot dvs. hur stor andel ersättare som ska utses för ledamöterna. Kvoten ska vara fastställd till högst 1/2, vilket betyder att det utses hälften så många ersättare som ledamöter.

Antal ersättare för ledamöter i riksdagen, Europaparlamentet och regionerna är fastställda i 14 kap. 14-15 §§ vallagen.

4.3 Gör så här

Ändringar av totala antalet mandat i kommun- och regionfullmäktige och ändringar i kommunfullmäktiges ersättarkvot går till så här:

1. Senast den **sista februari valåret** ska kommun- respektive regionfullmäktige besluta om ändringar av totalt antal mandat. Kommunfullmäktige ska dessutom besluta om ändringar av ersättarkvoten.
2. Kommun- respektive regionfullmäktige ska genast meddela länsstyrelsen om beslutet.
3. Valnämnden för in de ändringar i antal mandat och andel ersättare som kommunfullmäktige beslutat om i **Valid**.
4. Länsstyrelsen för in de ändringar i antal mandat som regionfullmäktige beslutat om i **Valid**.

Senast
28 feb 2022

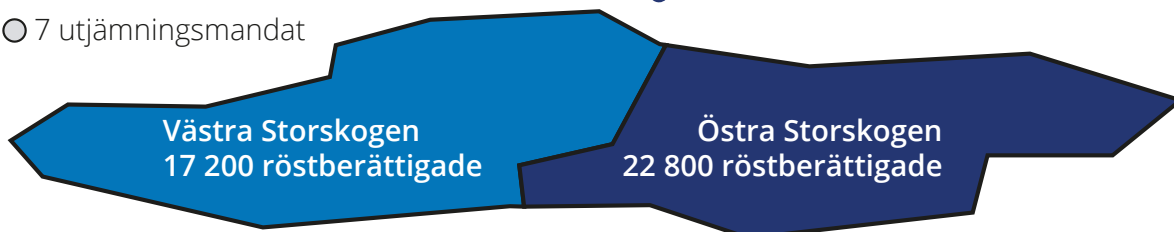
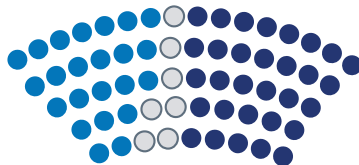

5. Valkretsar och mandat per valkrets

Valområdet delas in i en eller flera valkretsar och i varje valkrets tillsätts ett visst antal mandat. Syftet med valkretsar är att väljare i alla delar av valområdet ska bli representerade.

Valkretsar

- 23 valkretsmandat
- 31 valkretsmandat
- 7 utjämningsmandat

5.1 Ansvariga

- Kommun- respektive regionfullmäktige beslutar om valkretsarnas utformning.
- Länsstyrelsen fastställer fullmäktiges beslut och uppdaterar i Valid.
- Länsstyrelsen beslutar om antal fasta mandat i kommun- och regionvalkretsar.
- Valmyndigheten beslutar om antal fasta mandat i riksdagsvalkretsar.

5.2 Beskrivning

Valområdets totala antal mandat fördelas mellan valkretsarna utifrån antalet röstberättigade. Mandaten som fördelas till varje valkrets kallas valkretsmandat. I riksdags- och kretsindelade region- och kommunalval finns utöver fasta valkretsmandat också utjämningsmandat. Utjämningsmandaten fördelas mellan kretsarna och partierna efter valet.

Olika typer av valkretsar

Vid riksdagsval bestäms valkretsarnas namn, antal och omfattning i 4 kap. 2 § vallagen. I huvudsak utgör varje län en valkrets, men Stockholms, Skånes och Västra Götalands län är indelade i flera valkretsar. Sammanlagt finns det 29 riksdagsvalkretsar.

Vid val till region- och kommunfullmäktige är hela valområdet en enda valkrets om inte fullmäktige har beslutat om att de ska vara kretsindelade. Kommuner som har färre än 36 000 röstberättigade får dock bara kretsindelade om det finns särskilda skäl för detta. De som beslutar sig för att vara kretsindelade ska också besluta om hur kretsgränserna ska dras.

Sammanhängande gränslinje

En regionvalkrets bör, och en kommunvalkrets ska, enligt 4 kap. 6 och 12 §§ vallagen, ha en sammanhängande gränslinje. Det betyder att en valkrets inte får delas upp i enklaver, dvs. de får inte ha en geografiskt bruten yta. De enda enklaver som inte går att ta bort är de som ligger utanför valadministrationens kontroll, dvs. kommun- och länsenklaver.

Rätt storlek

Om en kommun är kretsindelad bör varje krets vara utformad så att den kan få minst 13 mandat (vallagen 4 kap. 12 §).

Om en region är kretsindelad bör varje krets vara utformad så att den kan få minst åtta mandat (vallagen 4 kap. 6 §).

Beskrivande namn på valkretsarna

Namnet på en valkrets ska väljas på ett sådant sätt att det så enkelt som möjligt kan knytas till det aktuella området. Till exempel framgår det vilket område som utgörs av kommunvalkretsen ”Östersund utom Staden”, medan ”Första valkretsen” är svårare att placera.

Administrativ kod

Länsstyrelsen ger valkretsarna en administrativ tvåställig kod, t.ex. 01, 02 och 03 i Valid. Om valområdet inte är indelat i valkretsar anges koden 00.

5.3.1 Gör så här med valkretsar

1. Kommun- respektive regionfullmäktige ska se över valkretsarna i god tid och besluta hur de ska se ut senast den **31 oktober året innan valåret**. Beslutet baseras på statistikuppgifterna från den 1 mars året före valåret. I beslutet anges vilka valdistrikt som ingår i respektive valkrets. Observera att om en kommun ingår i flera regionvalkretsar så måste gränserna för kommun- och regionvalkretsarna sammanfalla.
2. För att gälla ska beslutet om valkretsar fastställas av länsstyrelsen. För att möjliggöra beslut om valdistrikt den 1 december (se kap. 6) ska fastställandet vara klart innan dess.
3. Länsstyrelsen kungör beslutet.
4. Beslut om valkretsindelning kan överklagas till Valprövningsnämnden. Överklagande ska ha kommit in till länsstyrelsen senast tre veckor efter kungörelsedatum.
5. Länsstyrelsen genomför ändringarna i **Valid**. Det kan vara lämpligt att vänta tills dess att överklagandetiden gått ut.

31 okt
2021

5.3.2 Gör så här med valkretsmandat

Länsstyrelsen ska besluta om fördelning av fasta valkretsmandat mellan valkretsarna. Besluten ska baseras på statistiken över röstberättigade från den 1 mars valåret.

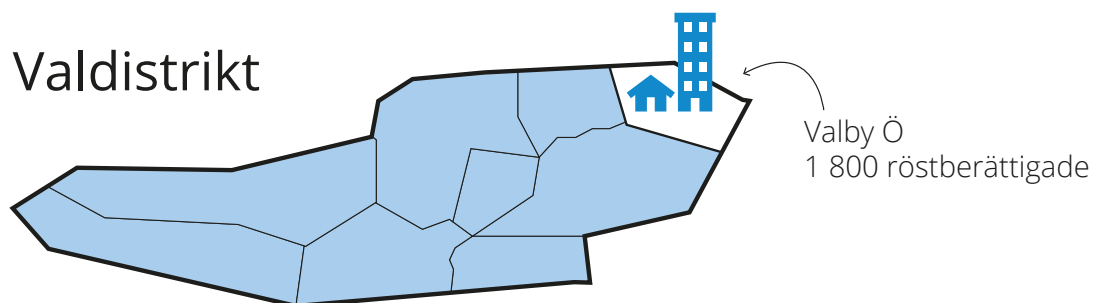
1. Valmyndigheten genomför de beräkningar som behövs som underlag för samtliga beslut, för att underlätta för länsstyrelserna.
2. Valmyndigheten publicerar beräkningar av fasta valkretsmandat för alla valområden i Valid. Länsstyrelserna kan använda dem som underlag för sina beslut.
3. Senast den **30 april valåret** beslutar Valmyndigheten om antal fasta mandat i riksdagsvalkretsarna och länsstyrelserna beslutar om antal fasta mandat i kommun- och regionvalkretsarna.
4. Valmyndighetens och länsstyrelsernas beslut ska kungöras.
5. Valmyndigheten publicerar fördelningen av valkretsmandat på val.se.
6. Länsstyrelsen ska kontrollera på val.se att det är rätt antal mandat.
7. Beslut om valkretsmandat kan överklagas till Valprövningsnämnden. Överklagande, när det gäller kommun- respektive regionvalkretsar ska ha kommit till länsstyrelsen senast tre veckor efter kungörelsedatum.

30 apr
2022

6. Valdistrikt

Valkretsen består av ett eller flera valdistrikt och utgör grunden för valkretsarna och valområdena. Varje valdistrikt har en vallokal och valdistriktens storlek och omfattning anpassas för att få en jämn och smidig tillströmning av väljare till vallokalerna.

6.1 Ansvariga

- Kommunfullmäktige föreslår ny valdistriktsindelning till länsstyrelsen.
- Länsstyrelsen beslutar om indelning i valdistrikt.
- Länsstyrelsen uppdaterar GIS-kartor.

6.2 Beskrivning

1000-2000 röstberättigade

Enligt 4 kap 17 § vallagen ska ett valdistrikt omfatta mellan 1000 och 2000 röstberättigade. Uppgift om antal röstberättigade kan t.ex. basera sig på de uppgifter Valmyndigheten tar fram den 1 mars året innan valåret. Hänsyn ska tas till eventuella framtida kända förändringar såsom utflyttningar, nybyggnationer etc.

Ett valdistrikt får ligga utanför intervallet 1000-2000 röstberättigade endast om det finns särskilda skäl. Sådana skäl skulle kunna vara att valdistriktet är geografiskt svårtillgängligt (t.ex. en ö med begränsade färjeförbindelser) eller att valdistriktet väntas öka eller minska sin folkmängd inom kort. Endast om det finns synnerliga skäl får ett valdistrikt omfatta färre än 300 röstberättigade. Denna nedre gräns är satt med hänsyn till att skyddet för valhemligheten ska kunna bibehållas.

Beskrivande namn på valdistrikten

Valdistriktens namn ska beskriva det område som avses. En person med lokalkännedom ska kunna förstå vilket område som avses bara genom att läsa namnet.

Valdistrikten sorteras alltid alfabetiskt och inte i kodordning i de publikationer som Valmyndigheten ger ut – t.ex. på webben.

Vid namngivning av valdistrikt bör följande prioriteringsordning gälla:

1. I första hand ska valdistriktet ges namn efter det område som valdistriktet innefattar, t.ex. ”Valby”, ”Röstberga” eller ”Mandatviken”. Att namnge valdistrikt efter församlingar rekommenderas inte eftersom församlingarnas utformning är utanför valadministrationens kontroll och kan ändras. Förkortningar av namn är inte tillåtna utom S:t och S:ta samt väderstreckstillägg och liknande.
2. Innehåller valdistriktet flera distinkta, likvärdiga områden ska de alla ingå i namnet, med det mest centrala namnet först, t.ex. ”Valby-Röstberga-Mandatviken” eller ”Valby, Röstberga och Mandatviken”.
3. Om det finns för många distinkta områden i valdistriktet, så att namnet blir fler än 36 tecken, ska det mest centrala området väljas, följt av ”m.fl.”, enligt ”Valby m.fl.”.
4. Är valdistriktet för litet för att ges ett distinkt namn, kan det dela namn med de angränsande valdistrikten, men särskiljas av ett väderstreckstillägg. Väderstrecket skrivs med en bokstav efter namnet, enligt ”Valby N”, ”Valby S”, ”Valby Ö”, ”Valby V” och ”Valby C”. Om så skulle behövas kan också ”NV” etc. användas.
5. Löpnummernamn enligt formen ”Valby 1”, ”Valby 2” etc. används inte. Sådana namn är omöjliga att förstå var de ligger och kan dessutom sorteras konstigt vid olika datorgenererade presentationer, eftersom t.ex. 10 alfanumeriskt läggs före 2.

Inga enklaver

Varje valdistrikt ska vara en geografiskt obruten yta, i likhet med valkretsarna. Det betyder att ett valdistrikt inte ska delas upp i enklaver. De enda enklaver som inte går att ta bort är de som ligger utanför valadministrationens kontroll, dvs. kommun- och länsenklaver.

De röstberättigade har en bra väg till vallokalen

Valdistrikten ska vara rationellt utformade kring ett område och ge de röstberättigade en bra väg till vallokalen. En röstberättigad ska t.ex. inte behöva passera en annan vallokal på väg till sin egen vallokal.

Räta gränser

Ett valdistrikts gränser ska i första hand följa topografiska landmärken, såsom t.ex. vattendrag och vägar, som ligger fast mellan valen. De kan också följa befintliga fastighetsgränser eller t.ex. kommunens statistikområden. Gränserna ska inte gå i sick-sack över andra gränser utan helst helt och hållet följa befintliga gränser. Tänk på att kartorna används i olika grafiska presentationer och därmed bör hållas välordnade.

Valdistriktsskod

Varje valdistrikt ska ges en åttaställig kod, där de första två siffrorna beskriver län, de andra två kommun och de fyra sista valdistrikt. Koden är främst till för internt bruk, men visas i statistik över valresultat och liknande. För de röstberättigade är koden ett komplement till numret i röstlängden och den kompletta sifferkombinationen trycks på röstkortet. Kommunen kan föreslå valdistriktsskod i sitt underlag till länsstyrelsen.

01	14	0101
Län	Kommun	Valdistrikt

6.3 Gör så här

1. Kommunen kan från **juni 2020** hämta valdistriktskartor från valdatasystemet RKL 2018:s Bibliotek. Det är GIS-kartor med valdistrikten från 2019. Filformat är GeoJSON. Tidigare var det Shape.
2. Från **mars året innan valår** finns dessutom filer med antal röstberättigade för varje fastighet och koordinater. Valmyndigheten kan inte tillhandahålla bakgrundskartor, men det går med fördel att ta hjälp av kartorna på www.val.se.
3. Om granskningen leder till ändringar bör dessa sammanställas i en lista. **Se bilaga 1** hur en sådan lista kan se ut. Ändringar i geografiska gränser bör illustreras med kartor. Kommunen ska helst skicka sina ändringar i GIS-filer till länsstyrelsen, men om det inte är möjligt måste kartbilderna vara tydliga och inzoomade. Det kan vara svårt att tolka ändringar utifrån t.ex. tjocka penndragningar på en kartbild.
4. Kommunfullmäktige föreslår nya valdistrikt till länsstyrelsen **innan den 1 december året före valåret**. Listan innehållande alla ändringar och eventuella kartor läggs som bilaga till länsstyrelsen. Kommunen ska även skicka med GIS-filer om sådana finns.
5. Länsstyrelsen beslutar om indelning i valdistrikt **senast den 1 december året före valåret**. Beslut om valdistriktsindelning gäller tills ny indelning beslutas. Länsstyrelsen kan på egen hand fatta beslut om valdistriktens utformning, men då måste kommunfullmäktige först få möjlighet att yttra sig.
6. Länsstyrelsen kungör beslut om valdistriktsindelning i både ortstidning och Post- och Inrikes tidningar.
7. Beslut om valdistriktsindelning kan överklagas till Valprövningsnämnden. Överklagande ska ha kommit in till länsstyrelsen senast tre veckor efter kungörelsedatum.
8. Länsstyrelsen utför ändringar av valdistriktens gränser, namn och koder i GIS-kartorna. Det är viktigt att namn och koder registreras in korrekt eftersom det som registreras in finns i original i **Valid** och används för att publiceras på www.val.se, skickas till media och SCB, trycks på röstkort m.m.
9. Länsstyrelsen klarmarkerar valdistrikten i **Valid**.

Från juni
2020

Från mars
2021

BILAGA

Tidigare än
1 dec 2021

Senast
1 dec 2021

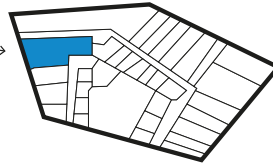

7. Fastigheter

I varje valdistrikt finns ett antal fastigheter och på varje fastighet finns ett antal röstberättigade personer folkbokförda.

Fastigheter

Lövruskan 12:1
3 röstberättigade

7.1 Ansvariga

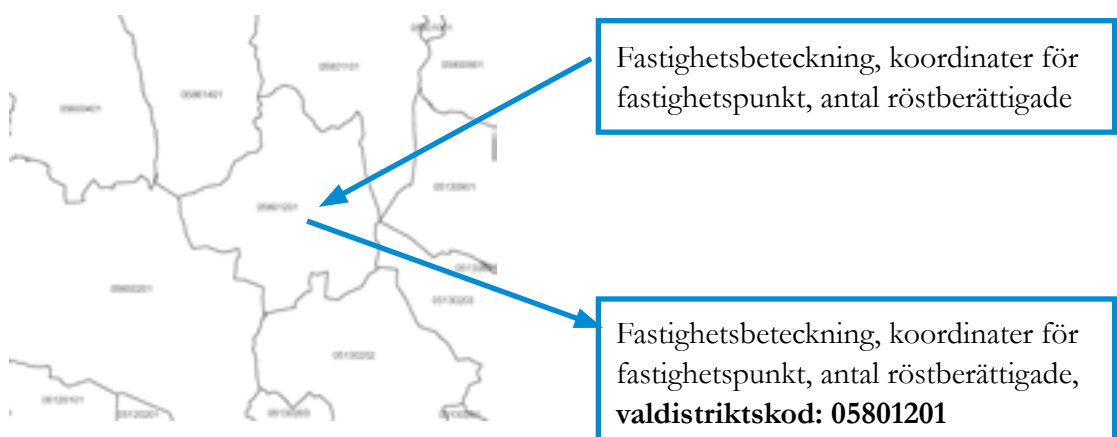
- Länsstyrelsen fattar beslut om valfastigheter och delade fastigheter.
- Valmyndigheten utför doppling, se beskrivning nedan.
- Länsstyrelsen och Valmyndigheten hanterar fastigheter som saknar valdistriktsbeteckning.

7.2 Beskrivning

Folkbokföring sker på fastigheter. Alla fastigheter representeras av en fastighetspunkt och alla dessa fastighetspunkter finns angivna i specifika GIS-kartor. Fastighetspunkten innehåller koordinater, fastighetsbeteckning och uppgift om antal röstberättigade på fastigheten. Det nuvarande referenssystemet är SWEREF99TM, men kommer eventuellt ändras, mer information kommer i så fall angående det.

Doppling

Valmyndigheten samkör fastighetsregistret och valdistriktskartorna (GIS-kartor) för att kunna avgöra till vilket valdistrikt en fastighet ska höra. Den här samkörningen kallas doppling. Syftet är att varje röstberättigad ska kunna föras till ett valdistrikt. Efter dopplingen innehåller fastighetspunkten även en valdistriktskod. Valmyndigheten utför doppling tre gånger inför ett val. Dessa är: inför den 1 mars året före valåret, 1 mars valåret samt inför kvalifikationsdagen för rösträtten 12 augusti 2022.

Doppling

Fastigheterna kan inte ändras av valadministrationen. Däremot måste de hanteras i olika sammanhang. De fastigheter som vid doppling inte automatiskt kan föras till ett valdistrikt måste hanteras manuellt av länsstyrelsen eller Valmyndigheten. Länsstyrelsen skapar även valfastigheter och delar fastigheter vid behov.

Valfastigheter

För vissa fastigheter kan fastighetspunkten ligga fel ur valsynpunkt. Om t.ex. en fastighet består av flera ytor som ligger i flera kommuner måste länsstyrelsen ibland peka ut ett ställe, dvs. ange specifika koordinater, där fastighetspunkten ska ligga. Punkten kan placeras där det finns en byggnad. De fastigheter som har utpekade koordinater kallas valfastigheter. Detta är ganska sällsynt. Valmyndigheten administrerar ett register med valfastigheter, men det kan komma att ändras till att länsstyrelsen gör ändringarna direkt i Valid, mer information kommer i så fall angående det.

Delade fastigheter

Det förekommer också fastigheter med flera tusen röstberättigade eller stor yta. I dessa fall har länsstyrelsen, enligt 4 kap 16 § andra stycket vallagen, rätt att dela upp fastigheten så att delarna förs till olika valdistrikt. Undvik att dela upp en fastighet så att en valdistriktsgräns går genom en byggnad. Detta är mycket sällsynt.

7.3 Gör så här

Särskilda fastighetsbeslut

1. Länsstyrelsen kan besluta om valfastigheter eller delade fastigheter.
2. Länsstyrelsen ska genast meddela Valmyndigheten beslutet, så att Valmyndigheten kan uppdatera i **Valid**.

Hantera fastigheter

Länsstyrelsen ska hantera de fastigheter som efter doppling saknar valdistriktsbeteckning två gånger: inför första mars valår och innan kvalifikationsdag för rösträtt 30 dagar innan valdagen. Valmyndigheten hanterar fastigheter en gång: inför 1 mars året innan valår. **Valmyndigheten kommer att meddela exakta datum för detta.**

3. En lista på berörda fastigheter visas i **Valid**.
4. Utred vilket valdistrikt fastigheterna ska höra till
5. Fyll i uppgifterna i **Valid**.

8. "Placeringsdistrikt"

"Placeringsdistrikt" är inte en egen typ av valdistrikt, utan vissa existerande geografiska valdistrikt pekas ut som placeringsdistrikt. Placeringsdistrikten ersätter det som tidigare kallades "rubrikdistrikt".

8.1 Ansvariga

- Länsstyrelsen pekar ut placeringsdistrikt.

8.2 Beskrivning

För att vara röstberättigad måste en person finnas i en röstlängd. Vilken röstlängd personen tas upp i bestäms av vilken fastighet som personen är folkbokförd på och i vilket valdistrikt denna fastighet ligger.

Det finns ca. 40 000 personer som inte är folkbokförda på någon fastighet alls. De är istället folkbokförda på en s.k. rubrikfastighet – "på kommunen skriven", "utan känt hemvist" eller "utvandrad".

Lösningen är att länsstyrelsen väljer ut ett eller flera valdistrikt per kommunvalkrets där dessa röstberättigade ska placeras. De utvalda valdistrikten kallas placeringsdistrikt. Placeringsdistrikten från tidigare val ligger kvar i Valid. Om länsstyrelsen behöver peka ut nya eller fler placeringsdistrikt är det bra att tänka på att de bör vara centralt belägna eller att det är lätt att ta sig dit.

Valid placerar sedan ut de fastighetslösa röstberättigade slumpmässigt på placeringsdistrikten. När detta är gjort har samtliga röstberättigade kunnat föras in i en röstlängd.

8.3 Gör så här

Första mars valåret ska Valmyndigheten ta fram statistik över röstberättigade per valdistrikt (se sid. 4). Därför måste listan med placeringsdistrikt ses över av länsstyrelsen innan dess. Exakt tid meddelas inför varje val, men det brukar vara **januari-februari valåret**.

6. I **Valid** ska länsstyrelsen se till så att minst ett valdistrikt, gärna centralt beläget, finns utpekade som placeringsdistrikt i länets alla kommunvalkretsar. Placeringsdistrikt från tidigare val ligger kvar.

jan-feb
2022

9. "Uppsamlingsdistrikt"

Uppsamlingsdistrikten är fiktiva valdistrikt som skapas automatiskt vid val. De följer alltid kommunvalkretsarna eller kommungränsen om kommunen inte är valkretsindelad.

9.1 Ansvariga

Uppsamlingsdistrikten behöver ingen särskild tillsyn, utan skapas automatiskt vid val. De följer alltid kommunvalkretsarna och kan inte ändras.

9.2 Beskrivning

Onsdagen efter valdagen börjar valnämnderna räkna de förtidsröster som vallokaler inte hunnit få och därmed inte kunnat räkna under valdagen. Dessa är främst röster från utlandet och förtidsröster som avlagts i andra kommuner på valdagen. Förrättningen heter valnämndens preliminära rösträkning, men kallas kort för uppsamlingsräkning. Räkningen börjar på onsdagen men kan om det behövs även fortsätta på torsdagen.

Vid valnämndens preliminära rösträkning räknas inte rösterna per valdistrikt utan i något som kallas "uppsamlingsdistrikt". Ett uppsamlingsdistrikt motsvarar en kommunvalkrets eller en kommun, om kommunen inte är valkretsindelad. Eftersom valkretsindelning kan ändras mellan val kan antal uppsamlingsdistrikt också ändras mellan val. Rösterna räknas på detta sätt för att valhemligheten inte ska röjas.

Uppsamlingsdistrikten tillkommer vid rösträkningen först på onsdagen efter valet och antalet valdistrikt skiljer sig därmed mellan den preliminära rösträkningen och den slutliga rösträkningen.

OLIKA ANTAL VALDISTRIKT VID DEN PRELIMINÄRA RÖSTRÄKNINGEN PÅ VALNATTEN OCH SLUTLIGA RÖSTRÄKNINGEN?

För riksdagsval och kommunfullmäktigeval är antal valdistrikt samma vid den preliminära rösträkningen i vallokalerna och den slutliga rösträkningen hos länsstyrelserna, men för regionfullmäktigeval är antalet ett annat. Det beror på att det inte finns någon region för Gotland. Därmed är det totala antalet valdistrikt och antal uppsamlingsdistrikt i landet lägre för val till regionfullmäktige.

EXEMPEL: Vid valet till riksdagen och kommunfullmäktige 2014 fanns det 5837 valdistrikt, dvs. faktiska geografiska områden. 41 av dessa var i Gotlands kommun. Antal valdistrikt i val till landstingsfullmäktige (regionfullmäktige) 2014 var därmed 5796. Till den slutliga rösträkningen tillkom sedan ett uppsamlingsdistrikt per kommunvalkrets. För val till riksdagen och kommunfullmäktige var det 390 uppsamlingsdistrikt, och därmed var det 6227 valdistrikt i det slutliga resultatet. För val till landstingsfullmäktige tillkom 387 uppsamlingsdistrikt, eftersom de 3 uppsamlingsdistrikten för Gotland inte tillkom för val till landstingsfullmäktige, och det slutliga antalet valdistrikt för val till landstingsfullmäktige var därmed 6183 stycken.

10. Vad gäller vid omval och extra val?

I händelse av omval eller extra val gäller samma valgeografi som vid närmast föregående ordinarie val. Eventuellt kan det dock bli aktuellt med hantering av fastigheter.

10.1 Ansvariga

- Länsstyrelsen hanterar (eventuellt) fastigheter.

10.2 Beskrivning

Det är inte specifikt reglerat i vallagen vad som ska gälla för indelning i valdistrikt och valkretsar i händelse av omval eller extra val. Valmyndigheten gör bedömningen att samma valdistrikt och valkretsar gäller vid eventuellt omval eller extra val som vid närmast föregående ordinarie val. Det betyder att ändringar i valkrets- och valdistriktsindelningen som görs mellan valen, endast ska gälla vid nästa **ordinarie** val och således ej vid omval eller extra val.

Även om inte indelning i valdistrikt och valkretsar ska göras inför ett omval eller ett extra val kan det bli aktuellt att hantera fastigheter.

10.3 Gör så här

1. Eventuellt meddelar Valmyndigheten att det behövs hanteras fastigheter. Om så är fallet, läs mer om detta i kapitel 7, Fastigheter.

Bilaga 1: Underlag till beslut om valdistriktsändringar

Under beredningen kan följande lista göras för att underlätta arbetet, samt underlätta för mottagaren av beslutet. Gör en lista med samtliga valdistrikt och eventuella valkretsar med kod och namn:

Kod före beslut	Namn före beslut	Förändringskolumner			Beräknat antal röstberättigade efter beslut
		Ny kod efter beslut	Nytt namn efter beslut	Gränsändring efter beslut	
17800001	Första				
17800002	Andra				
17800006	Valby				
17800001	Röstberga				
17800132	Mandatviken				

Skriv i tabellen hur varje valdistrikt påverkats i och med beslutet, enligt nedanstående:

Ändrat namn

Skriv nytt namn i kolumnen ”Nytt namn efter beslut”, maximalt 36 tecken inklusive mellanslag.

Ändrad kod

Skriv ny kod i kolumnen ”Ny kod efter beslut”. Kom ihåg att stora förändringar av koderna kan innebära mycket arbete, eftersom varje valdistrikt med ny kod och dess vallokal måste läggas in på nytt i Valid.

Ändrad gräns

Ange kortfattat hur gränsen ändrats i ”Gränsändring efter beslut” och bifoga alltid en karta, där man på detaljnivå kan se hur gränsen dragits. En person utan lokalkännedom ska kunna förstå hur gränsen ska dras.

Borttaget valdistrikt

Betyder egentligen att distriktet slagits ihop med ett annat distrikt. Ange om valdistriktet har slagits ihop i kolumnen ”Gränsändring efter beslut”. Om det behövs, bifoga en karta, där man på detaljnivå kan se hur gränsen dragits.

Nytt valdistrikt

Sätt in en ny rad, lämna ”Kod innan beslut” och ”namn innan beslut” tomma. Skriv in kod och namn på det nya valdistriktet och ange hur distriktet uppkommit i kolumnen ”gränsändring”, bifoga alltid en karta, där man på detaljnivå kan se hur gränsen dragits.

Ska vissa valdistrikt vara oförändrade?

Lämna förändringskolumnerna för de oförändrade valdistrikten helt tomma. På så sätt är det enkelt att se var det finns förändringar i listan.

Beräknat antal röstberättigade per valdistrikt

Avsluta med att ange det beräknade antalet (kommunalt) röstberättigade för de valdistrikt som ska gälla tills vidare efter beslutet.

Klart!

Så här kan en färdig lista se ut:

Kod före beslut	Namn före beslut	Förändringskolumner			Beräknat antal röstberättigade efter beslut
		Ny kod efter beslut	Nytt namn efter beslut	Gränsändring efter beslut	
01	Norra valkretsen				12910
17800001	Första		Bengtstaden		1703
17800132	Mandatviken	17800003			1113
17800002	Andra			Slås ihop med 17800001 Bengtstaden.	
		17800004	Bullelunden	Nytt valdistrikt, Valbys östra delar, se karta 1.	1021
17800006	Valby			Justering av gräns mot nytt valdistrikt Bullelunden, se karta 2.	1232
17800012	Röstberga				1232